

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

**Міждисциплінарна курсова робота
на тему
“Бюджетна безпека: теоретичні основи”**

Студентки 1_ курсу магістратури
групи ФЕБм - 11
Галузі знань 1801 – специфічні категорії
Спеціальності 8.18010014 “Управління фінансово-
економічною безпекою”
Галяс О. В.

Керівник _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Тернопіль 2016

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 Сутність та призначення бюджетної безпеки.....	5
РОЗДІЛ 2 Чинники, загрози та індикатори бюджетної безпеки.....	11
РОЗДІЛ 3 Вплив національних фінансово-економічних інтересів на бюджетну безпеку України	22
ВИСНОВКИ	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	30
ДОДАТКИ.....	33

ВСТУП

- **Актуальність** даної теми проявляється в тому що бюджетна безпека є однією з важливих складових фінансової безпеки, оскільки бюджет є основним фінансовим планом держави і відображає більшість фінансових процесів в країні, також він перерозподіляє та акумулює доходи, забезпечує фінансування життєво необхідних витрат. Також державний бюджет знаходиться під впливом факторів, які лише частково залежні від внутрішньої фінансової політики та зумовлені здебільшого об'єктивними процесами глобалізації. Так на сьогодні значним тягарем для державного бюджету є необхідність обслуговування значних сум міжнародних кредитів, отриманих Україною під час погіршення внутрішньої економічної ситуації протягом глобальної фінансової кризи.

- Аналіз останніх досліджень і публікацій: проблематика бюджетної безпеки є предметом дослідження багатьох вчених, зокрема В. Соловйова, О. Савицької, А. Городецького, Б. Кишакевича, О. Барановського, А. Сухорукова, С. Глазьєва, М. Безуглова, І. Ластовченка та ін.

- **Метою** роботи є теоретичний аналіз поняття бюджетної безпеки, чинників та загроз бюджетної безпеки, а також розгляд з впливу національних фінансово-економічних інтересів на бюджетну безпеку України.

- **Завдання** цієї роботи полягає у розкритті теоретичних засад забезпечення бюджетної безпеки держави як ключової складової фінансової та економічної безпеки.

- **Об'єктом** являється бюджетна безпека як передумова реалізації ефективної державної фінансово-економічної політики для досягнення національних інтересів.

- **Предметом** є теоретичні основи бюджетної системи за рахунок яких розкриваються усі складові бюджетної безпеки.

Правильне використання бюджету як фінансової бази державного регулювання ринкової економіки повинно забезпечувати регулювання економічних і соціальних процесів в інтересах суспільства, створювати передумови для економічного розвитку країни. Бюджетна політика як одна з

рушійних сил розвитку України передбачає подальшу стабілізацію державних фінансів, забезпечення економічного зростання та розбудову конкурентоспроможної економіки, підвищення стандартів життя для підтримки збалансованого розвитку держави. Основні напрями бюджетної політики України ґрунтуються на положеннях Програми економічних реформ на 2010-2014 рр. «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» та щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Модернізація України – наш стратегічний вибір», а також Концепції Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2012 р. Ефективність реалізації урядових проектів і програм певною мірою відображає рівень бюджетної безпеки. Зазначеним зумовлена актуальність оцінювання бюджетної безпеки України як основи формування стратегічних напрямів державної політики у фінансовій сфері.

Бюджетна безпека відображає з одного боку закономірності функціонування бюджету як об'єктивної реальності, а з іншого суб'єктивні прояви людської діяльності що знаходять свій вираз у бюджетній політиці.

РОЗДІЛ 1

СУТНІСТЬ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ

Бюджет є одним із найважливіших інститутів економічного суверенітету країни, тому що він забезпечує акумулювання коштів, необхідних для фінансування потреб держави та проведення державної внутрішньої і зовнішньої політики; невід'ємний атрибут ринкових відносин і, одночасно, важливий інструмент реалізації державної політики; активно впливає на економічні, соціальні, національні, регіональні процеси в суспільстві; Відтак, бюджет є одним із найважливіших індикаторів фінансової незалежності держави, її стійкості і стабільності, а характер бюджетної політики, у вирішальній мірі, впливає на впровадження вищими органами влади відповідної національної стратегії розвитку, спрямованої на зміцнення фінансової безпеки держави. Під поняттям бюджетна безпека слід розуміти стан забезпечення платоспроможності держави з урахуванням балансу доходів і видатків державного й місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів. В цілому бюджетна безпека держави зумовлюється розміром бюджету, рівнем перерозподілу ВВП через бюджет, структурою доходів і видатків бюджету, розміром, характером та рівнем дефіциту бюджету, методами фінансування останнього, масштабами бюджетного фінансування, процесом бюджетотворення, своєчасністю прийняття та характером касового виконання бюджету, рівнем бюджетної дисципліни. Разом з тим, бюджетна безпека держави у значній мірі залежить від рівня розвитку економічної та фінансової системи держави, характеру економічної і, зокрема, фінансової політики держави.

Бюджетна безпека є передумовою виконання ефективної державної фінансово-економічної політики як основи для досягнення національних інтересів. Рациональне та чітке використання бюджету як фінансової бази державного регулювання ринкової економіки має створювати передумови для економічного розвитку країни та забезпечувати регулювання економічних і соціальних процесів в інтересах суспільства. Тому важливим напрямом

фінансово-економічної політики є досягнення економічної рівноваги у фінансовій сфері держави як необхідної умови сталого зростання економіки та реалізації національних інтересів. Бюджетна політика як одна з рушійних сил розвитку України передбачає подальшу стабілізацію державних фінансів, розбудову конкурентоспроможної економіки, забезпечення економічного зростання підвищення стандартів життя для підтримки збалансованого розвитку країни [18, № 3358-VI].

Відповідно до нормативного визначення, яке міститься в наказі Міністерства економіки України «Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України» від 02.03.2007 №60[1], бюджетна безпека – це стан забезпечення платоспроможності держави з урахуванням балансу доходів і видатків державного й місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів.

На сьогоднішній день питанням фінансової стійкості та безпеки саме бюджетної системи держави приділено недостатньо уваги, основні наукові дослідження зосередженні в більшій мірі на аналізі питання фінансової стійкості місцевих бюджетів, на основі якої можна зробити висновок про фінансову стійкість держави. Однак, важливо виявити певні кількісні критерії та показники, за якими можна було б судити про фінансову стійкість або нестійкості державного, а в подальшому і регіонального рівня.

В.І. Соловійов вважає бюджетну безпеку однією з чотирьох головних складових фінансової безпеки України, зазначаючи, що до неї, в першу чергу, відносяться безпека бюджетної та банківської систем, страхового та фондового ринку [22, с. 148.].

Аналогічно, О. Савицька вважає, що фінансова безпека є складною багаторівневою системою, яку утворюють ряд підсистем, кожна з яких має власну структуру і характер розвитку. Система фінансової безпеки держави включає бюджетну, валютну, грошово-кредитну, боргову безпеки, безпеку страхового та фондового ринків [19, с. 14].

А. Городецький розширює значення бюджетної безпеки в структурі фінансової безпеки держави, коли зазначає, що основними структурними ланками

фінансової безпеки для держави є: регіональний бюджет, бюджети регіонів, консолідований бюджет, фінансовий ринок, державний борг (зовнішній і внутрішній), платіжний баланс, фінанси корпорацій і фінанси домашніх господарств [4, с. 85-97].

Бюджетна безпека як одна із складових фінансової безпеки визначається як стан забезпечення платоспроможності держави з урахуванням балансу доходів і видатків державного й місцевих бюджетів та ефективності використання бюджетних коштів [16, с. 97].

Бюджетна безпека як складова фінансово-економічної безпеки залежить від результатів реалізації ефективної державної економічної політики як основи досягнення національних інтересів. Ефективне використання бюджету та ефективне управління грошовими потоками держави, має забезпечувати регулювання економічних і соціальних процесів в інтересах суспільства, створювати стабільні умови для економічного розвитку держави. Бюджетна політика є складовою фінансово-економічної політики країни і передбачає забезпечення економічного зростання та підвищення стандартів життя для підтримки постійного розвитку держави.

Бюджетна безпека передбачає здійснення державної політики, яка є орієнтованою на реалізацію національних економічних інтересів держави, в тому числі і на забезпечення сталого економічного зростання та потрібного рівня інвестицій для розвитку продуктивних сил у довготерміновому періоді, підтримку і захист національних виробників, стимулювання розвитку наукомістких галузей економіки, проведення соціальної політики, спрямованої на підвищення рівня життя населення і забезпечення основних соціальних потреб [20, с. 45-48].

Бюджетна безпека – це спроможність бюджетної системи забезпечити платоспроможність країни під час збалансування доходів та видатків і ефективне використання бюджетних коштів у процесі виконання функцій державного регулювання економічного розвитку, реалізації соціальної політики, а також для утримання органів державного управління, забезпечення національної оборони та безпеки. Систему бюджетної безпеки можемо розглянути в таблиці 1.

Таблиця 1

Система бюджетної безпеки

Система бюджетної безпеки держави				
Концепція бюджетної безпеки	Фінансово-економічні та організаційно-правові фактори, що визначають стан бюджетної безпеки	Національні інтереси в бюджетній сфері	Органи державної влади, що забезпечують бюджетну безпеку	Внутрішні та зовнішні загрози бюджетній безпеці

Джерело: складено автором на основі: [6, с.58]

Бюджетну безпеку визначають за такими характеристиками, як:

- ступінь збалансованості;
- цілісність бюджетної системи;
- обсяги бюджетного фінансування;
- ретельність складання, процедури розгляду та затвердження бюджету;
- чисельність податкових пільг;
- наявність або відсутність бюджетних резервів;
- характер касового виконання бюджету;
- дотримання бюджетної дисципліни.

Проблеми бюджетної системи полягають не тільки у надто малих розмірах бюджету, але й в неякісному бюджетному плануванні. Прогнозні показники мають певну невизначеність, залежать від впливу непідконтрольних уряду чинників, що перетворює бюджет як фінансовий план на умовність і призводить до негативних наслідків.

Бюджетна безпека визначається також рівнем перерозподілу через бюджет валового внутрішнього продукту. Рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет України протягом 2005–2010 рр. становив 26–32 % ВВП, у той час як граничний рівень перерозподілу валового внутрішнього продукту, як свідчить світова практика, через зведений бюджет України не має перевищувати 40–45 %[1, с. 338].

Бюджетна система нагромаджує великі обсяги фінансових ресурсів, управління перерозподілом, мобілізацією, використання яких спрямовано на задоволення потреб економічного розвитку. В бюджетній політиці сконцентровані суспільні інтереси та пріоритети стратегічного розвитку. Бюджетна політика впливає на мотиви економічної поведінки як фізичних осіб, так і підприємницьких структур, розвиток соціально-культурної сфери та на політичні процеси в країні. Від ефективного управління бюджетним процесом значною мірою залежить досягнення стратегічних напрямів фінансово-економічної політики, створення умов для інноваційного розвитку, забезпечення сталих темпів зростання України. Управління Бюджетною безпекою є одним із найважливіших елементів забезпечення фінансової стійкості країни.

Поняття «безпека» можна визначити як стабільний стан системи, що суттєво не порушується внаслідок зміни внутрішніх чи зовнішніх умов її функціонування. В економічному контексті прийнятний стан фінансів для однієї держави може вказувати на початкові фактори й індикатори зародження кризи для іншої. Це залежатиме від ступеня економічного розвитку та рівня інтеграції у світову економіку.

Підтримання стабільного рівня бюджетної безпеки має на меті формування збалансованої системи державних фінансів, необхідної для забезпечення ефективного функціонування економічної системи. У теорії це повинно передбачати затвердження профіцитного або бездефіцитного бюджету. На практиці більшість держав формує бюджет з дефіцитом, при тому що сама його наявність не розглядається як абсолютно негативний фактор, тобто не викликає розбалансованість бюджетної системи. Для більш обґрунтованої оцінки пропонують використовувати систему відносних показників. Згідно із зазначеною методикою до основних індикаторів бюджетної безпеки відносять:

1. Рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет, що не повинен перевищувати 30%.
2. Відношення дефіциту державного бюджету до ВВП не має перевищувати 3%.

3. Покриття дефіциту зведеного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень не повинно перевищувати 30%.

4. Відношення дефіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі не повинно становити більше 5%.

5. Обсяг трансфертів з державного бюджету стосовно ВВП не більший ніж 15%.

6. Амплітуда коливань бюджетних видатків на одну особу в розрізі регіонів України не має перевищувати 20–30%.

Бюджетна безпека як складова фінансово-економічної безпеки залежить від результатів реалізації ефективної державної фінансово-економічної політики як основи досягнення національних інтересів. Ефективне управління грошовими потоками держави, має забезпечувати регулювання економічних і соціальних процесів в інтересах суспільства, створювати стабільні умови для економічного розвитку країни. Бюджетна політика є рушійною силою розвитку України та передбачає подальшу стабілізацію державних фінансів, забезпечення економічного зростання та підвищення стандартів життя для підтримки збалансованого розвитку країни.

РОЗДІЛ 2

ЧИННИКИ, ЗАГРОЗИ ТА ІНДИКАТОРИ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ

Бюджетна безпека як важливий фактор соціально-економічного розвитку країни є своєрідним індикатором і критерієм ефективності її бюджетної політики та організації бюджетного процесу. З економічного погляду, бюджетна безпека виражає здатність держави за допомогою бюджету виконувати властиві їй функції та завдання, а також задовольняти потреби платників податків та отримувачів бюджетних коштів з урахуванням індивідуальних, корпоративних і суспільних інтересів. Отож, забезпечення бюджетної безпеки держави є одним із ключових завдань під час реалізації її стратегічних соціально-економічних пріоритетів [10, с. 205].

Бюджетна безпека знаходиться під постійним контролем і в провідних економіках світу. Не випадково пріоритетна увага в поточній політиці ЄС у межах Маастрихтської угоди приділяється таким бюджетним показникам, як державний борг і дефіцит бюджету, причому невиконання встановлених показників передбачає ряд податкових санкцій. У практичній реалізації витрати на обслуговування боргу є статтею видаткової частини бюджету, що у зв'язку з обмеженістю бюджетних коштів зменшує розміри видатків на інші цілі. Бюджетна політика у сфері державного боргу повинна враховувати, що ускладнення з обслуговуванням зовнішніх боргів підриває авторитет держави на міжнародному ринку капіталів[12, с. 2].

Серед наявних і потенційно можливих загроз бюджетній безпеці, можна виділити:

- недосконалість нормативно-правового забезпечення бюджетного процесу та прорахунки у бюджетному плануванні;
- падіння виробництва в основних галузях народного господарства;
- зменшення рентабельності і зростання збитковості господарюючих суб'єктів;

- недостатнє або несвоєчасне наповнення джерел покриття бюджетного дефіциту;
- незаконні підприємництво та угоди з валютою та валютними цінностями;
- невиконання юридичними особами-резидентами зобов'язань за іноземними кредитами, одержаними під гарантії Кабінету Міністрів України;
- несвоєчасне прийняття Державного бюджету України та затвердження звітів щодо його виконання;
- неефективність діючої податкової системи (наявність численних необґрунтованих податкових пільг, низький рівень збирання податків, порушення принципу розмірності: підвищення ставок після граничного рівня для сумлінних платників податків призводить до скорочення податкових доходів); заниження господарюючими суб'єктами оподаткованої бази; не включення окремих надходжень у об'єкт оподаткування;
- неоднозначне трактування нормативних актів, що регулюють оподаткування;
- фінансування конкретних бюджетних видатків без відповідних бюджетних призначень;
- наявність суттєвих диспропорцій фінансування бюджетних видатків по підрозділах функціональної класифікації;
- невизначеність джерел фінансування підвищення соціальних виплат, що здійснюється протягом поточного бюджетного року;
- непрозорість видатків державного та місцевих бюджетів, що призводить до викривлень у розподілі державних коштів, порушення пріоритетності фінансування видатків і нагромадження бюджетної заборгованості;
- неефективність і непрозорість механізмів надання та погашення бюджетних позичок;

- незаконне та неефективне використання бюджетних коштів;
- неефективність системи контролю за бюджетними надходженнями та витратами бюджетних коштів тощо.

Під системою безпеки потрібно розуміти організовану сукупність спеціальних органів, служб, засобів, методів і заходів, що забезпечують захист життєво важливих інтересів особистості, підприємства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз (рис. 1.)

Рисунок 1

Класифікація загроз бюджетній безпеці

Мезорівень		
Політичні	Соціальні	Економічні
Тиск урядів та міжнародних військово-політичних організацій	Суспільні збурення ,які мають вплив на Україну	Дії МВФ, міжнародного банку реконструкцій та розвитку

Джерело: складено за: [7, с.74]

Аналізуючи Рисунок 1 бачимо, що мезорівень включає в себе політичні, соціальні та економічні загрози. Політичні загрози на мезорівні являють собою тиск урядів інших країн та міжнародних військово-політичних організацій, соціальні загрози означають соціальні збурення такі як революції чи інші акції з боку народу які мають вплив на нашу державу. До економічних загроз відносимо дії МВФ, міжнародного банку реконструкцій та розвитку.

Рисунок 2

Макрорівень		
Політичні	Соціальні	Економічні
Тиск уряду Росії та інших держав у напрямі можливих територіальних претензій, розміщення військових формувань на території України	Дії організацій, окремих осіб по соціальних мережах	Дії іноземних банків. Які розмістили власні ресурси в банках України. Митні перепони

Джерело: складено за: [7, с.74]

Розглянувши Рисунок 2 бачимо що, загрози на макрорівні також поділяються на три види – політичні, соціальні та економічні. На макрорівні політичні загрози являють собою тиск уряду Росії та інших держав у напрямі можливих територіальних претензій, розміщення військових формувань на території нашої країни. Соціальними загрозами є дії окремих осіб та організацій по соціальних мережах. Економічні загрози – дії іноземних банків які розмістили власні ресурси в банках України та митні перепони.

Рисунок 3

Мікрорівень		
Політичні	Соціальні	Економічні
Політичні протистояння між правлячими і опозиційнимим партіями. Бюрократизм в державному управлінні	Акти громадської непокори. Непослідовність та тривалість соціальних реформ	Відсутність чітких критеріїв соціально-економічного розвитку. Неefективність бюджетного контролю

Джерело: складено за: [7, с.74]

Так як і на інших двох рівнях загрози на мікрорівні поділяються на політичні, соціальні та економічні. До економічних відносять відсутність чітких критеріїв соціально-економічного розвитку та неефективність бюджетного контролю. Соціальні загрози на мікрорівні це акти громадської непокори, а також непослідовність та тривалість соціальних реформ. Політичними є такі загрози як політичні протистояння між правлячими і опозиційними партіями, бюрократизм в державному управлінні.

Для визначення ступеня впливу загроз на рівень бюджетної безпеки застосовують коефіцієнт еластичності, який показує величину зміни інтегрального індексу за умови зміни відповідного індикатора на 1 % за інших рівних умов. Внаслідок проведеного розрахунку коефіцієнтів еластичності інтегрального індексу за кожним індикатором було визначено, що спадна динаміка рівня бюджетної безпеки зумовлена негативною динамікою таких показників: покриття дефіциту зведеного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень, відношення дефіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі, відношення обсягу офіційних трансфертів із державного бюджету до ВВП. Відповідно, стратегічними напрямками державної політики у фінансовій сфері з метою зміцнення бюджетної безпеки повинні стати: оптимізація державного бюджету завдяки скороченню його видаткової частини, зокрема мінімізація витрат на державне управління; зменшення обсягів зовнішніх запозичень і скорочення їх обсягів на фінансування дефіциту зведеного бюджету; державна підтримка розвитку високотехнологічних експортоорієнтованих галузей та імпортозаміщуючого виробництва як основи посилення міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних підприємств та покращення зовнішньоторговельного балансу України.

Серед індикаторів фінансової безпеки країни показники бюджетної безпеки називають практично всі дослідники. Основними показниками бюджетної безпеки є [15, с. 32]:

- дефіцит державного бюджету у відсотках від ВВП (А. Сухоруков, С. Глазьєв, М. Безуглова, О. Барановський, В. Шлемко, М. Єрмошенко, О. Шевченко);

- доходи державного бюджету у відсотках до ВВП (О. Мочерний, В. Шлемко, І. Бінько, М. Єрмошенко, О. Шевченко);
- видатки державного бюджету у відсотках до ВВП (О. Мочерний, В. Шлемко, І. Бінько, М. Єрмошенко).

Насамперед, індикатором бюджетної безпеки є досягнутий на певну дату розмір доходів бюджету. За інших однакових умов рівень бюджетної безпеки прямо пропорційний розміру бюджетних доходів. Однак для виявлення реальної ситуації в сфері дотримання бюджетної безпеки аналіз фактичного розміру доходів бюджету повинен доповнюватися розрахунком індикатора (показника) розміру реальних доходів бюджету з урахуванням індекса-дефлятора ВВП.

Певною мірою бюджетна безпека визначається рівнем перерозподілу ВВП через бюджет, що може свідчити як про достатність бюджетних ресурсів, так і про загальний ступінь податкового навантаження. У середньо розвинених країнах частка ВВП, що перерозподіляється через бюджетну систему, досягає 35-37%, для високорозвинених - 45% і більше.

Також індикатори бюджетної безпеки характеризують ступінь прояву відповідних загроз. Наприклад, зростання рівня перерозподілу ВВП через зведений бюджет свідчить про перевищення темпів зростання доходів бюджету над темпами збільшення ВВП, тобто про посилення загрози зростання заборгованості держави. Зростання показника відношення дефіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі характеризує посилення загроз валютній безпеці (через недостатні обсяги надходження в країну валютних коштів) та зовнішньоекономічній безпеці (внаслідок неефективної структури зовнішньої торгівлі та низької конкурентоспроможності вітчизняних товарів на зарубіжних ринках).

Необхідно брати до уваги і такий важливий відносний показник бюджетної безпеки, як питома вага доходів бюджету у зведеному балансі фінансових ресурсів України. З огляду на цей показник можна судити про пропорції, що складаються між державними і корпоративними фінансами та фінансами

домашніх господарств, про внесок держави у задоволення сукупної потреби країни у фінансових ресурсах.

Серед найважливіших індикаторів фінансової безпеки будь-якої країни є рівень бюджетного дефіциту, що характеризує ступінь здатності держави забезпечити фінансування законодавчо передбачених видатків за рахунок бюджетних надходжень. Існують різні оцінки граничного розміру бюджетного дефіциту. Наприклад, Маастрихтський договір, серед інших умов, потенційним учасникам валютного союзу ставить і таку, як межа дефіциту держбюджету (3% до ВВП. За даними міжнародної статистики, «нормальна» величина бюджетного дефіциту в індустріально розвинених країнах коливається в межах 3-4% стосовно розміру ВВП, хоча у багатьох країнах, що розвиваються, цей параметр сягає 10 і більше відсотків. Згідно з такими оцінками, рівень бюджетного дефіциту в Україні - відносно досить прийнятний. Проте дуже важливо постійно з'ясовувати, завдяки чому складається та чи інша його величина.

Водночас необхідно пам'ятати, що поряд з офіційно визначеним існує і прихований бюджетний дефіцит, який визначається розміром бюджетної заборгованості і сумою переплат податків та інших обов'язкових платежів, скороченням бюджетних депозитів. Цей показник дозволяє визначити сукупний бюджетний дефіцит, що фактично склався на певну дату, а також свідчить про розмір однієї з суттєвих складових фактичного державного боргу.

Важливо не лише з'ясовувати сам розмір бюджетного дефіциту, а й аналізувати джерела його покриття. Так, скажімо, в США фінансування бюджетного дефіциту більш ніж на-90% забезпечується за рахунок випуску державних цінних паперів, що розміщуються серед населення. Таким чином, важливого значення в моніторингу бюджетного дефіциту набуває показник його монетизації, тобто покриття за рахунок емісій НБУ.

Рівень бюджетної безпеки країни визначається, показником, який характеризує обсяг бюджетних депозитів. Справа в тому, скорочення бюджетних депозитів означає збільшення дефіциту бюджету.

Своєрідними індикаторами бюджетної безпеки є частка грошових розрахунків є питома вага взаємозаліків у структурі доходів Державного бюджету

України, оскільки від їх розмірів залежить як фактичне реальне наповнення дохідної частини бюджету, і фінансування бюджетних видатків «живими» грошима, а не простим погашенням взаємної заборгованості.

Для визначення характеристик бюджетної безпеки може бути використане і співвідношення зайнятих на державній службі та в бюджетних організаціях, що певною мірою свідчить про ефективність використання бюджетних коштів. В Україні це відношення становить близько 10%, тоді як, наприклад, у Німеччині – близько 5% .

Характеристикою ступеня кризової ситуації в бюджетній сфері є рівень її бюджетної забезпеченості за рахунок власних джерел доходів, оскільки за цим показником можна судити про бюджетну безпеку окремих регіонів, їх спроможність вирішувати нагальні проблеми своїх територій, а також бюджетну безпеку держави з огляду на розміри необхідного субсидування того чи іншого місцевого бюджету.

Індикаторами бюджетної безпеки також можуть виступати: бюджетний норматив на душу населення для певного регіону з фінансуванням окремої галузі бюджетного фінансування та кількість дотаційних регіонів, що дозволяє визначити загальну потребу у бюджетних коштах і ступінь її задоволення, а також ступінь перерозподілу бюджетних надходжень (а відтак, і видатків) між Державним бюджетом України і місцевими бюджетами.

У свою чергу, до основних індикаторів, які характеризують стан безпосередньо бюджетної безпеки, згідно з Методикою розрахунку рівня економічної безпеки України, затвердженою наказом Міністерства економіки України [16, № 60], належать: рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет (без урахування доходів Пенсійного фонду), відношення дефіциту, профіциту державного бюджету до ВВП, відношення профіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі, обсяг трансфертів з державного бюджету до ВВП [5].

Для оцінювання стану бюджетної безпеки України застосуємо індикативний метод та розрахуємо значення індикаторів (табл. 1), перелік яких пропонується у методиці розрахунку рівня економічної безпеки України [12, с. 24]: рівень

перерозподілу ВВП через зведений бюджет (без урахування доходів Пенсійного фонду), %; відношення дефіциту/профіциту державного бюджету до ВВП, %; покриття дефіциту зведеного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень, %; відношення дефіциту/профіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі, %; обсяг трансфертів із державного бюджету, % до ВВП; амплітуда коливань бюджетних видатків на одну особу між регіонами України, %.

Як видно з табл. 1, у 2011 р. лише показник відношення обсягів трансфертів із державного бюджету до ВВП відповідав критеріям економічної безпеки і не перевищував граничне значення. Позитивні тенденції до зменшення показників рівня перерозподілу ВВП через зведений бюджет, відношення дефіциту державного бюджету до ВВП та амплітуди коливань бюджетних видатків на одну особу між регіонами України свідчать про часткове подолання негативних наслідків фінансово-економічної кризи. Проте істотне зростання показників покриття дефіциту зведеного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень та відношення дефіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі дає змогу допустити посилення сукупного впливу загроз на рівень бюджетної безпеки держави.

Таблиця 2

Динаміка індикаторів бюджетної безпеки України

Рік	Рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет. %	Відношення дефіциту державного бюджету до ВВП. %	Покриття дефіциту зведеного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень. %	Відношення дефіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі. %	Обсяг трансфертів із державного бюджету до ВВП. %	Амплітуда коливань бюджетних видатків на одну особу між регіонами. %
2006	22,9	-1,06	86,6	-0,6	5,4	25,65
2007	30,5	-0,66	65,4	-2,2	5,2	31,1
2008	30,7	-1,03	18,6	-1,6	6,2	35,5
2009	32	-1,5	48,1	-0,1	5,9	34,3

Продовження таблиці 2

2010	32	-4,75	43,6	-0,3	6,6	31,8
2011	30,3	-1,8	61,6	-2	7,6	30,2
Граничне значення	Не більше 30	Не більше 3	Не більше 30	Не більше 5	Не більше 15	Не більше 30
Нормувальне значення	22,9	0,66	18,6	0,1	5,2	25,65

Джерело: [9] Розраховано за 7-10

Електронне джерело. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>

На основі даних табл.2 , можна зробити висновок що рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет.% збільшився в порівнянні з минулими роками, також збільшилось і покриття дефіциту зведеного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень. % хоча до 2010 року цей показник поступово зменшувався. Відношення дефіциту державного бюджету до ВВП. % у 2011 році становив -1,8 а в 2010 -4,75. Також можемо спостерігати нестабільну динаміку відношення дефіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі.%. Показник обсягу трансфертів із державного бюджету до ВВП. % з кожним роком збільшується, так як і показник амплітуди коливань бюджетних видатків на одну особу між регіонами. %.

Індикатори бюджетної безпеки характеризують ступінь прояву відповідних загроз. Зростання рівня перерозподілу ВВП через зведений бюджет свідчить про перевищення темпів зростання доходів бюджету над темпами збільшення ВВП, тобто про посилення загрози зростання заборгованості держави. Зростання показника відношення дефіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі характеризує посилення загроз валютній безпеці(через недостатні обсяги надходження в країну валютних коштів) та зовнішньоекономічній безпеці (внаслідок неефективної структури зовнішньої торгівлі та низької конкурентоспроможності вітчизняних товарів на зарубіжних ринках). Визначення загроз, які найбільше впливають на рівень бюджетної безпеки, проведемо з використанням функціональної залежності інтегрального індексу від множини індикаторів, отриману в процесі оброблення даних за

допомогою моделі головних компоненту програмі «Статистика», розрахуємо коефіцієнт чутливості (еластичності) у 2011 р. на основі підходу, викладеного в [9,С. 22-26], за формулою

$$K_{\eta} = \frac{\Delta I_B}{\Delta x_i} \cdot \frac{x_i}{I_B},$$

де: ΔI_B – різниця між фактичним значенням інтегрального індексу бюджетної безпеки і значенням індексу після зміни статистичного значення індикатора на 1 %; Δx_i – величина зміни статистичного значення індикатора у %; x_i – фактичне (початкове) значення статистичного індикатора; I_B – початкове значення інтегрального індексу бюджетної безпеки. Результати розрахунку коефіцієнта еластичності доводять, що інтегральний індекс бюджетної безпеки є найбільш чутливим до зміни амплітуди коливань бюджетних видатків на одну особу між регіонами України ($K_{\eta}=0,340$), рівня перерозподілу ВВП через зведений бюджет ($K_{\eta}=0,308$) та обсягу трансфертів із державного бюджету до ВВП ($K_{\eta}=0,206$). Отже, на зниження рівня бюджетної безпеки України у 2011 р., поряд із показниками покриття дефіциту зведеного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень та відношення дефіциту торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі, негативно вплинуло збільшення відношення обсягу офіційних трансфертів із державного бюджету до ВВП, оскільки за інших рівних умов зростання цього показника на 1 % призводить до зниження інтегрального індексу на 0,2 %.

РОЗДІЛ 3

ВПЛИВ НАЦІОНАЛЬНИХ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ НА БЮДЖЕТНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ

Сьогодні Україна переживає не найлегші часи за роки своєї незалежності. Однією з найголовніших завдань держави, яка сприятиме зняттю напруги у суспільстві, є виконання нею своїх функцій у соціальній сфері. Одним з основних чинників, здатних забезпечити належний рівень життя усіх верств населення, є високий рівень бюджетної безпеки держави.

Національні інтереси – це визначальні потреби суспільства (держави), які співвідносяться з його (її) базовими цінностями і виражаються у вигляді програмних нормативних цілей у певних законодавчих актах.

Національні інтереси – життєво важливі матеріальні, інтелектуальні і духовні цінності Українського народу як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні, визначальні потреби суспільства і держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток [Закон України «Про основи національної безпеки»].

Національні економічні інтереси об'єднують економічні інтереси усіх громадян, різних соціально-економічних груп населення та країни в цілому. В самому загальному виразі вони зводяться до намагання кожної країни забезпечити високий життєвий рівень народу, стійке економічне зростання, якість життя, що відповідає стандартам високорозвинутих країн. Високий життєвий рівень, спосіб життя, які народ хотів би взяти за взірць, завжди досягалися і формувалися поступово. Проте сучасний стан розвитку світової економіки, можливості використання кожною державою досягнень науково-технічної революції і переваг міжнародного поділу праці, залучення до розвитку економіки як національних ресурсів, так і міжнародних інвестицій, знань і досвіду, формування національного ринку як складової світового ринку, проведення послідовної та виваженої економічної політики, що відповідає національним інтересам, все це дає змогу значно скоротити час перебування економіки в перехідному стані.

Економічні інтереси являють собою об'єктивні, зумовлені відносинами власності, спонукальні мотиви, стимули трудової діяльності, спрямовані на задоволення потреб кожної особи і суспільства в цілому. У реальному житті потреби набувають конкретної форми інтересів. Іншими словами, економічні інтереси – це усвідомлені економічні потреби, що мають спонукальну силу.

Економічний інтерес – категорія суб'єктивно-об'єктивна. Суб'єктами економічних інтересів є окремі індивіди, сім'ї, домогосподарства, колективи, групи людей, спільнот, держава, суспільство в цілому. Економічні інтереси суспільства утворюють складну та динамічну систему. Їх можна класифікувати за різними критеріями:

1. За суб'єктами: особисті; колективні, групові; суспільні.
2. Відповідно до їх важливості: основні, першочергові; другорядні.
3. У часовому аспекті: поточні; перспективні.
4. За об'єктами: майнові; фінансові; інтелектуальні, інформаційні.
5. За рівнем усвідомлення: дійсні; уявні.

Виражаються специфічні економічні інтереси у суб'єктах економічних відносин. Відповідно до цього в ринковій економіці виокремлюють економічні інтереси підприємств, котрі спрямовані на максимізацію прибутку, зменшення витрат виробництва і підвищення конкурентно-здатності продукції. Фінансово-економічні інтереси домогосподарств спрямовані на максимізацію користі споживних благ з урахуванням цін на них та власних доходів. Фінансово-економічні інтереси держави спрямовані на створення умов для реалізації потреб суспільства. При цьому економічні інтереси держави і суспільства не тотожні, тому що до складу перших входять інтереси державної бюрократії. Система економічних інтересів охоплює складові, котрі з одного боку взаємопов'язані, а з іншого - суперечливі. В кожному суспільстві існує вічна проблема узгодження суперечливих економічних інтересів. Вона досягається у процесі їх взаємодії та взаємореалізації.

Бюджетна політика України повинна бути спрямована на забезпечення економічної і фінансової стабільності, стійкого економічного розвитку країни. Збалансованість доходів і видатків бюджетної системи, ефективне управління

дефіцитом і державним боргом з метою інвестиційного забезпечення зростання рівня конкурентоспроможності економіки, є ключовими факторами результативного виконання функцій держави, підвищення якості державних послуг. В умовах фіскальних ризиків і обмежень необхідно підтримувати мінімальні державні соціальні стандарти, безперебійне фінансування освіти, науки, охорони здоров'я, оборони, охорони громадського порядку, судової системи, здійснювати фінансову підтримку місцевого самоврядування тощо. Реалізації цих завдань підпорядковані пріоритети бюджетної політики, які розробляються на середньо- та довготермінову перспективу з урахуванням основних засад економічного та соціального розвитку країни [6, с.172].

Основними негативними тенденціями, що становлять суттєві загрози бюджетній безпеці України, є: невиконання запланованих показників доходів і видатків бюджету; різке збільшення державного та гарантованого боргу держави; зменшення позитивного фінансового результату суб'єктів господарювання від звичайної діяльності до оподаткування; зменшення загального обсягу зовнішньої торгівлі; збільшення від'ємного показника зовнішньоторговельного сальдо. Виходячи із зазначеного, слід констатувати наявність вагомих прорахунків у сфері бюджетного забезпечення економічної безпеки нашої держави. Невиконання запланованих показників доходів і видатків бюджету спричинене, насамперед, неякісним плануванням, що характеризується закладенням у бюджет нереалістичних параметрів, а також недотриманням установлених законодавством термінів проходження стадій бюджетного процесу. Вони формують загрози довготермінового характеру і визначають сучасний стан бюджетної безпеки держави [11, с 245].

Бюджетна політика, якщо вона спрямована на проведення всебічної модернізації вітчизняної економіки, здатна створити умови для підвищення її ефективності та поліпшення інвестиційного клімату. Необхідна умова для цього – прийняття видаткових зобов'язань на основі ретельного оцінювання їх ефективності та за наявності ресурсів для їх гарантованого виконання в межах прийнятих бюджетних обмежень, забезпечення збалансованості бюджету, перехід до середньотермінового бюджетного планування, здійснення оцінювання

пріоритетності стратегічних завдань, відповідних реальним можливостям. Адже тільки завдяки комплексному підходу до визначення пріоритетних напрямів бюджетної політики можливо здійснити перерозподіл ресурсів на користь ефективних напрямів державної політики. Зокрема середньотермінове бюджетне планування дозволяє сформулювати пріоритетні завдання, оцінити необхідні ресурси для їх реалізації та визначити можливі джерела отримання цих ресурсів. У свою чергу, це дасть можливість відійти від інерційного підходу (розподілу асигнувань на основі індексування тенденцій попередніх років). Також важливо, що більшість заходів щодо скорочення видаткової частини бюджету і збереження при цьому якості державних послуг припускають реформування певного сектора економіки. Такі структурні реформи мають тривалий термін реалізації, саме середньотермінове бюджетне планування дозволяє своєчасно виявити їхню необхідність і зважено підійти до реалізації [13, с. 50].

Виділимо такі основні напрямки забезпечення бюджетної безпеки України в майбутньому:

1) доцільно розробити Концепцію фінансової безпеки України, яка б містила в собі обмеження показників бюджетної безпеки і враховувала як орієнтацію України на інтеграцію у європейські структури, так і на специфіку національної фінансової системи;

2) прийняття Держбюджету має проводитися вчасно і з суворим дотриманням ліміту дефіциту бюджету на рівні до 3%;

3) слід раціоналізувати структуру бюджетних видатків, переносючи їх частину в сферу недержавного фінансування;

4) вдосконалити систему контролю за використанням бюджетних коштів;

5) посилити платіжну дисципліну всіх суб'єктів господарської діяльності, що вимагає прийняття комплексних заходів з детінізації економіки, зокрема шляхом докорінної перебудови податкової системи. Зниження ставок та скорочення кількості податків, спрощення системи платежів сприятимуть легалізації тіньового сегмента економіки та наповненню бюджету;

6) доцільним є створення стабілізаційного фонду для компенсації впливу на Україну світових криз, неминучих у сучасному глобалізованому середовищі;

7) слід удосконалити діючу Методику оцінювання фінансової безпеки, додавши до неї такі показники, як обсяги трансфертів до місцевих бюджетів у процентах до доходів відповідного місцевого бюджету, що має стати базою для оцінювання бюджетної безпеки регіональних бюджетів.

На даний час, у зв'язку з обраним європейським напрямком розвитку, потрібно враховувати у першу чергу стандарти та вимоги ЄС. Вже передбачаються певні заходи адаптації до нової європейської тенденції розвитку. Так, однією із 62-х реформ, що проголошені у Стратегії «Україна-2020», є реформа фінансового контролю держави та стабілізації державного бюджету [3].

Дослідження основних показників бюджетної безпеки свідчать про те, що бюджет України є дефіцитним протягом останніх багатьох років. Рівень державного боргу України за останні 10 років можемо розглянути у рис.2

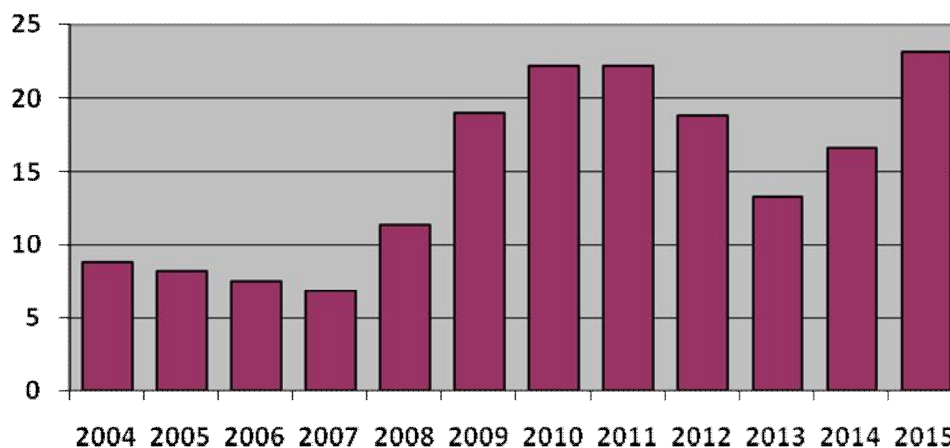

Рис.2 .Динаміка державного боргу України за 2004-2015рр.

Джерело: [9].

Режим доступу:<http://www.minfin.gov.ua/>

млрд.дол

Аналізуючи графік можемо спостерігати що, до 2017 року державний борг України зменшувався та не досягав 10 млрд.дол., але з 2008 року державний борг України почав збільшуватись та в 2011 році перевищував 20 млрд.дол. після чого вже в 2013 році зменшився і становив менше 15 млрд.дол., проте у зв'язку з

теперішньою ситуацією в країні державний борг за останні 2 роки зріс і досягає майже 25 млрд. дол..

Так, найважливіший показник, що показував стан бюджетної сфери України загалом і бюджетної безпеки зокрема, окрім дефіциту державного бюджету – загальний обсяг фіскального розриву в країні, або обсяг тих коштів, яких не вистачає на покриття всіх «дірок» сфери державних фінансів, за офіційними даними ще на 1.04.2014 року складав 289 млрд грн, що практично було тотожним сумі доходів державного бюджету на 2014 рік. Таким чином, загалом у 2014 р. Україна має загальний обсяг фіскального розриву 289 млрд грн, що практично тотожне сумі державного бюджету на поточний рік. Не вистачає такої ж суми, як і всі доходи і збори, які будуть відбуватися у 2014 р. [2].

Варто також врахувати, що за три роки в офшорні зони було виведено 70 млрд дол. США, що вимагає окремого дослідження з метою вирішення проблеми. Також варто виокремити три ключові державні монополії, які також перебувають у фактичному неплатоспроможному стані (див. рис. 4). Дефіцит НАК «Нафтогаз України» у 2014 році складав 33,4 млрд грн. Проте загальні борги НАК «Нафтогаз України», крім вищезазначених, перед кредиторами склали станом на 1.04.2014 майже 85 млрд грн. Друга компанія – Державне агентство автомобільних доріг «Укравтодор» – залучила і не повернула загалом 37 млрд грн. Третя – «Укрзалізниця» – взяла кредити і не повернула додатково 24 млрд грн. До 289 млрд грн варто додати квазіфіскальний дефіцит основних монополістів, які були щойно зазначені: НАК, Укравтодор, Укрзалізниця на загальну суму –140 млрд грн. Отже, фіскальний дефіцит, який складається з фіскального розриву у розмірі 289 млрд грн і квазіфіскального дефіциту, який складається з боргів державних компаній, вже перевалив за 500 млрд грн [19].

Починаючи з 2015 року, джерела наповнення місцевих бюджетів було розширено за рахунок передачі з державного бюджету на місця цілої низки податків, а також запровадження нових зборів. Зокрема, тепер місцева влада буде збирати 100% плати за надання адміністративних послуг, 100% державного мита, 10% податку на прибуток підприємств. Разом з тим у місцеві бюджети надходитимуть збори з роздрібного продажу підакцизних товарів (пива,

алкогольних напоїв, тютюнових виробів, нафтопродуктів) за ставкою 5% вар тості реалізованого товару. Крім того, їхні доходи поповняться податком на нерухомість, яким відтепер оподатковується і комерційне (нежитлове) майно, податком на автомобілі з великим об'ємом двигуна, 80% екологічного податку (замість 35%) та 25% плати за надра. І найголовніше – тепер саме місцева влада буде вирішувати, на які потреби вона може витратити ці кошти [8].

Отже, бюджет України на сьогоднішній день перебуває під впливом цілої низки факторів, які значно залежні від внутрішньої ситуації у зв'язку з кризою у воєнній, економічній та соціальній сферах, а також від політичних рішень, зокрема у фінансовій політиці держави щодо економічних реформ.

За теперішніх обставин, коли значно посилюється вплив на українську економіку, зокрема, неекономічних чинників – воєнних, інформаційно-психологічних, соціальних й адміністративних, та помітно зріс безпосередній і опосередкований вплив інших держав на розвиток економічних процесів у країні, загалом фінансово-політична ситуація в Україні відображає особливі загрози бюджетній безпеці на всіх рівнях, про що наголошують багато науковців та практиків. Це доводить, що гарантування бюджетної безпеки держави знаходиться серед ключових завдань при реалізації її стратегічних соціально-економічних пріоритетів.

ВИСНОВКИ

Аналізуючи дану роботу можемо зробити висновок що, на сьогодні питанням безпеки бюджетної системи фінансової стійкості нашої країни приділено недостатньо уваги, основні наукові дослідження зосередженні в більшій мірі на аналізі питання фінансової стійкості місцевих бюджетів, на основі якої можна зробити висновок про фінансову стійкість держави. Бюджетна безпека як складова фінансово-економічної безпеки залежить від результатів реалізації ефективної державної економічної політики як основи досягнення національних інтересів.

Дослідження основних показників бюджетної безпеки свідчать про те, що бюджет України є дефіцитним протягом останніх багатьох років.

Негативними тенденціями, що становлять суттєві загрози бюджетній безпеці нашої країни, є: невиконання запланованих показників доходів і видатків бюджету; різке збільшення державного та гарантованого боргу держави; зменшення позитивного фінансового результату суб'єктів господарювання від звичайної діяльності до оподаткування; зменшення загального обсягу зовнішньої торгівлі; збільшення від'ємного показника зовнішньоторговельного сальдо.

Бюджетна політика України має бути спрямована на забезпечення економічної і фінансової стабільності, стійкого економічного розвитку країни. Збалансованість доходів і видатків бюджетної системи, ефективне управління дефіцитом і державним боргом з метою інвестиційного забезпечення зростання рівня конкурентоспроможності економіки, є ключовими факторами результативного виконання функцій держави, підвищення якості державних послуг. В умовах фіскальних ризиків і обмежень необхідно підтримувати мінімальні державні соціальні стандарти, безперебійне фінансування освіти, науки, охорони здоров'я, оборони, охорони громадського порядку, судової системи, здійснювати фінансову підтримку місцевого самоврядування тощо. Реалізації цих завдань підпорядковані пріоритети бюджетної політики, які розробляються на середньо- та довготермінову перспективу з урахуванням основних засад економічного та соціального розвитку країни

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барановський О. І. Фінансова безпека: монографія ; Інститут економічного прогнозування / О. І. Барановський. – К. : Фенікс, 1999. – 338 с. 6
2. Вареник В.М. Грошово-кредитні відносини в умовах хаотичного структурування економіки / В.М. Вареник // Розвиток державних фінансів в умовах хаотичного структурування економіки: монографія / С.А. Кузнецова, В.М. Вареник, М.О. Кохан [та ін.]; за заг. наук. ред. С.А. Кузнецової. – Київ: Центр учбової літератури, 2014. – С. 51–109
3. Виступ Прем'єр-міністра України Арсенія Яценюка у Верховній Раді 27 березня 2014 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=247147805&utm
4. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2011. – № 3 (15). – С. 148.
5. Городецкий, А. Формирование единой системы государственного финансового контроля [Текст] / А. Городецкий, А. Морукова // Вопросы экономики. – 2004. – №1. – С. 85 – 97.
6. Деменок, О.В. Бюджетна безпека України як одна з складових фінансової безпеки держави [Електронне джерело]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/7_NND_2009/Economics/43052.doc.htm
7. Єфіменко, Т. Бюджетна політика України в системі інструментів конкурентоспроможності держави / Т. Єфіменко [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/8937/04Efimenko.pdf?sequence=1>
8. Закон України «Про основи національної безпеки» від 19 червня 2003 року № 964-IV
9. Інфографіка: Основні параметри Бюджету-2015, запропоновані Урядом [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>
10. Кибиткин А.И. Эконометрические методы оценки чувствительности экономической системы / А.И. Кибиткин, О.В. Скотаренко //

Вестник МГТУ имени Н.Э. Баумана : научно-теорет. и прикл. журнал. – 2010. – № 1. – С. 22-26.

11. Кишакевич, Б.Ю. Формування системи фінансової безпеки України в умовах глобалізації [Текст] / Б.Ю. Кишакевич // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.7. – С. 205

12. Ливдар, М.В. Бюджетне забезпечення економічної безпеки [Текст] / М.В. Ливдар [Електронне джерело]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vldfa/2010_18/Lyvdar.pdf

13. Лисяк, Л.В. Бюджетна політика держави в умовах фінансової глобалізації [Текст] / Л.В. Лисяк // Вісник Української академії банківської справи. – 2008. – № 1(24). – С. 2.

14. Луцик-Дубова, Т. О. Проблеми бюджетної безпеки держави [Текст] / Тетяна Олексіївна Луцик-Дубова // Економічний аналіз : зб. наук. праць / Тернопільський національний економічний університет; редкол.: С. І. Шкарабан (голов. ред.) та ін. – Тернопіль : Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2013. – Том 13. – С. 174-182. – ISSN 1993-0259

15. Макогон, В. Пріоритети сучасної бюджетної політики України [Текст] / В. Макогон // Вісник КНТЕУ. – 2011. – №3. – С. 50

16. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджена наказом Міністерства економіки України від 02.03.2007 № 60.

17. Миколайчук, А.Б. Методичний підхід до прогнозування рівня фінансової безпеки держави в системі моніторингу [Текст] / А.Б. Миколайчук // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 38. – С. 32.

18. Наказ Міністерства економіки України «Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України» від 02.03.2007 №60

19. Постоленко Ю.П. Бюджетна безпека як ключова складова фінансової та економічної безпеки [Електронний ресурс] / Ю.П. Постоленко. – Режим доступу: [http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/957/1/Постоленко Ю.П. Бюджетна безпека як складова фінансової та економічної безпеки](http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/957/1/Постоленко%20Ю.П.%20Бюджетна%20безпека%20як%20складова%20фінансової%20та%20економічної%20безпеки)

20. Про основні напрями бюджетної політики на 2012 рік Верховна Рада України. Постанова від 13.05.2011 р., № 3358-VI. [Електронний ресурс]. Доступний з <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3358-vi>.
21. Рудик Н.В. Фінансова безпека в системі управління державними фінансами [Електронний ресурс] / Н.В. Рудик. – Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_05/242
22. Савицька, О. Оцінка та шляхи забезпечення фінансової безпеки України [Текст] / О. Савицька //Економічний форум. – 2012. – №3. – С. 14.
23. Стан української економіки та необхідні заходи для її стабілізації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>
24. СоколовЮ.А. Бюджетная безопасность/ Ю.А. Соколов // Наука и экономика : научно-информац. журнал. – 2010. –№ 4(4). –С. 45-48.
25. Соловйов, В.І. Фінансова безпека як основоположний фактор незалежності держави [Текст] / В.І. Соловйов //Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2011. – № 3 (15). – С. 148.

ДОДАТКИ

Додаткові видатки, що відображені у змінах
до зведеного бюджету – 2015, млрд грн.

Обслуговування державного боргу	+ 21,5
Допомога переселенцям із зони АТО	+ 2,9
Збільшення субсидій для компенсації підвищення тарифів	+ 12,5
Дитяча онкологія, гемодіаліз, придбання мамографів	+ 0,4
Перегляд видатків, залежних від курсу гривні	+ 1,3
Фінансова підтримка АПК	+ 0,3
Виплата простроченої заборгованості шахтарям за 2014 р.	+ 0,2
Видатки місцевих бюджетів на виконання власних повноважень	+ 0,3
Реалізація програм допомоги Європейського Союзу	+ 0,4
Зменшення трансферту Пенсійного Фонду	- 3,9
Реформування освітньої галузі	- 0,3
Інші зменшення видатків	- 0,2
ВСЬОГО	35,7

